

Sygn. akt IX Ca 679/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 20 listopada 2017 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie IX Wydział Cywilny Odwoławczy

w składzie:

Przewodniczący:	SSO Bożena Charukiewicz (spr.)
Sędziowie:	SO Krystyna Skiepmo SO Dorota Ciejek
Protokolant:	sekr. sądowy Agnieszka Najdrowska

po rozpoznaniu w dniu 20 listopada 2017 r. w Olsztynie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B.

przeciwko E. H.

o zapłatę

na skutek apelacji powódki od wyroku Sądu Rejonowego w Nidzicy

z dnia 7 grudnia 2016 r., sygn. akt I C 481/16,

I. zmienia zaskarżony wyrok w całości, nadając mu brzmienie:

„I. uchyla nakaz zapłaty Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 17 lutego 2016 r. w sprawie I Nc 1424/16;

II. zasądza od pozwanej E. H. na rzecz powódki (...) Spółki Akcyjnej z siedzibą w B. kwotę 6.586,15 zł (sześć tysięcy pięćset osiemdziesiąt sześć złotych piętnaście groszy) z ustawowymi odsetkami od dnia 23 sierpnia 2015r. do dnia 31 grudnia 2015 r. i ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty;

III. oddala powództwo w pozostałej części;

IV. znosi wzajemnie pomiędzy stronami koszty procesu.”;

II. oddala apelację w pozostałej części;

III. zasądza od pozwanej na rzecz powódki kwotę 1.230 zł (jeden tysiąc dwieście trzydzieści złotych) tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Krystyna Skiepmo Bożena Charukiewicz Dorota Ciejek

Sygn. akt IX Ca 679/17

UZASADNIENIE

Powódka (...) S.A. w B. wniosła o orzeczenie aby pozwana E. H. zapłaciła kwotę 14.166,80 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 12 sierpnia 2015 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu wskazała, że pozwana zobowiązała się poprzez podpisanie weksla do zapłaty w dniu 11 sierpnia 2015 r. kwoty wskazanej w wekslu. Powódka wezwała pozwaną w dniu 12 lipca 2015 r. do wykupu weksla jednakże do dnia dzisiejszego pozwana nie dokonała żadnej wpłaty. Remitent widniejący na wekslu przeszedł restrukturyzację w związku z czym powódka ma legitymację do dochodzenia należności z weksla.

Nakazem zapłaty z dnia 17 lutego 2016 r. Sąd Rejonowy w Bielsku Białej uwzględnił żądanie w całości.

Pozwana wniosła zarzuty od powyższego nakazu, wnosząc o jego uchylenie i oddalenie powództwa. W uzasadnieniu podniosła, że powódka nie przedstawiła dowodów na zasadność żądania ani co do zasady, ani wysokości. Nie przedstawiono umowy o pożyczkę ani deklaracji wekslowej. Nadto wskazała, że umowa na nią jako konsumenta nakładała niewspółmiernie wysokie koszty jak kwota ubezpieczenia przewyższająca wysokość pożyczki. W ocenie pozwanej tego typu działania mogą mieścić się w katalogu klauzul abuzywnych.

Powódka w piśmie procesowym z dnia 29 września 2016 r. podtrzymała swoje wnioski i dokonała modyfikacji żądania wnosząc o zasądzenie od pozwanej kwoty 6.586,35 zł z odsetkami umownymi oraz o zasądzenie kosztów postępowania. Wniosła również o uwzględnienie zawartych w piśmie wniosków i dowodów wskazujących na zasadność powództwa.

Sąd Rejonowy w Nidzicy wyrokiem z dnia 7 grudnia 2016 r. oddalił powództwo i zasądził od powódki (...) S.A. z siedzibą w B. na rzecz pozwanej E. H. kwotę 1.217 złotych tytułem zwrotu kosztów procesowych.

W ocenie Sądu Rejonowego powódka nie udowodniła dochodzonego pozvem roszczenia – tak co do zasady, jak i wysokości. Sąd Rejonowy wskazywał, iż w niniejszej sprawie nie zaoferowano żadnego dokumentu z którego wynikałoby prawo do wypełnienia weksla in blanco. Nie ma dowodu na istnienie deklaracji wekslowej, która umożliwiałaby weryfikację podstaw wystawienia weksla, nie ma dowodów na istnienie stosunku podstawowego. Dodatkowo w ocenie Sądu pierwszej instancji zasadnym było pominięcie wniosków dowodowych zgłoszonych przez powódkę w piśmie z dnia 29 września 2016 r. jako spóźnione. Sąd Rejonowy powoływał się na art. 493 § 1 k.p.c., w którym wprowadzono ograniczenia w zakresie spóźnionych twierdzeń i dowodów wskazanych w postępowaniu na skutek złożenia zarzutów od nakazu zapłaty. Skoro powódka nie powoływała się na szczególne okoliczności, które wskazywałyby na niemożność wcześniejszego powołania dowodów, to należało wnioski dowodowe oddalić i orzec na podstawie materiału dowodowego zgromadzonego do etapu wniesienia przez pozwanego zarzutów od nakazu zapłaty. Powyższe było tym bardziej zasadne, ponieważ powódka reprezentowana była przez zawodowego pełnomocnika, a w konsekwencji musiała mieć świadomość skutków nieudowodnienia swoich roszczeń.

Powyższy wyrok w całości zaskarżyła powódka. W apelacji zarzuciła:

1. naruszenie prawa materialnego a to:

- art. 102 i 34 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. – Prawo wekslowe w zw. z art. 61 § 1 k.c. – poprzez błędne uznanie, że nie doszło do prawidłowego przedstawienia weksla pozwanej poprzez wniesienie pozwu;

2. naruszenie przepisów prawa procesowego, które miało wpływ na treść orzeczenia, a to:

- art. 227 k.p.c., 232 k.p.c., 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. oraz art. 101 ustawy z 28 kwietnia 1936 r. Prawo wekslowe poprzez nie uwzględnienie powództwa w wypadku gdy powódka oparła swoje roszczenie na prawidłowo wykonanym i ważnym dokumencie wekslowym;

- art. 227 k.p.c., art. 232 k.p.c., 233 § 1 k.p.c., art. 244 § 1 k.p.c., 245 k.p.c. w związku z art. 6 k.c. poprzez nie uwzględnienie powództwa w wypadku gdy prawa z weksla i zabezpieczonej wekslem umowy pożyczki nr (...) a także przejście tych praw zostało wykazane przedłożonymi przez powódkę dokumentami a to: oryginałem dokumentu wekslowego oraz odpisami pełnymi z rejestru przedsiębiorców Krajowego Rejestru Sądowego obejmującymi wpisy spółek: (...) sp. z o.o., (...) sp. z o.o., (...) S.A;

- art. 207 § 6 k.p.c. w zw. z art. 217 § 1 k.p.c., art. 227 k.p.c., 232 k.p.c. poprzez nie uwzględnienie twierdzeń i dowodów zawnioskowanych przez powódkę w piśmie procesowym z dnia 21.09.2016 r. uznając je jako spóźnione;

- art. 227 k.p.c., 232 k.p.c., 233 § 1 k.p.c., art. 244 § 1 k.p.c., 245 k.p.c. w związku art. 6 k.c. poprzez uznanie, iż powódka – (...) S.A. w B. jest następcą prawnym (...) sp. z o.o. pomimo, że dowód z odpisu pełnego KRS spółek: (...) sp. z o.o., (...) Sp. z o.o. oraz (...) S.A. został powołany jako środek dowodowy w pozwie oraz złożony do Dziennika Korespondencji Ogólnej Wydział X Cywilnego Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej, do którego skierowany został pozew;

- art. 232 k.p.c. w zw. z art. 8 ust. 1-3 ustawy z 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym poprzez nie rozstrzygnięcie ewentualnych wątpliwości przez przeprowadzenie z urzędu dowodu z odpisu pełnego z rejestru przedsiębiorców KRS, który jest rejestrem jawnym.

Wskazując na powyższe zarzuty powódka wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku i zasądzenie od pozwanej E. H. na rzecz powódki (...) S.A. z siedzibą w B. kwoty 6.585,35 zł z odsetkami umownymi z tytułu opóźnienia w wysokości czterokrotności stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego liczonymi od dnia 22.08.2015 r. do dnia zapłaty oraz o zasądzenie od pozwanej na rzecz powódki kosztów procesu wraz z kosztami zastępstwa procesowego, według norm przepisanych. Ponadto powódka wniosła o zasądzenie na jej rzecz zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Powódka ewentualnie domagała się uchylecia zaskarżonego orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji w innym składzie.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja powódki w znacznej części okazała się zasadna, co skutkowało wydaniem w tym zakresie orzeczenia reformatoryjnego.

W pierwszej kolejności wskazać należy, iż podstawą żądania powódki stanowił dołączony do pozwu oryginał weksla gwarancyjnego, który został wystawiony celem zabezpieczenia udzielonej w dniu 13 lutego 2013 r. stronie pozwanej pożyczki. Dodatkowo wskazać należy, iż fakt zawarcia pożyczki oraz jej wypowiedzenie przez powódkę został przez pozwaną przyznany w toku postępowania przed Sądem Rejonowym.

Z uwagi na podstawę dochodzonego roszczenia postępowanie w sprawie prowadzone jest z zachowaniem przepisów o postępowaniu nakazowym, w którym obowiązują odmienne reguły dowodowe.

Zgodnie z utrwalonym poglądem w judykaturze, w postępowaniu nakazowym, w jego fazie zapoczątkowanej wniesieniem zarzutów od nakazu zapłaty, dochodzi do przerwania ciężaru dowodu na stronę pozwaną. Podobnie, jeżeli dłużnik podnosi zarzuty przeciwko wekslowi gwarancyjnemu, w szczególności odnoszące się do stosunku podstawowego, to na nim, a nie na wierzycielu, spoczywa ciężar ich wykazania (m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 21 października 2010 r. w sprawie IV CSK 109/10, LEX nr 898262; wyrok Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu z dnia 7 marca 2012 r., IA Ca 97/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 27 września 2012 r., VIA Ca 383/12; wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 listopada 2013 r. w sprawie I ACa 114/13, LEX nr 1402962).

Dla zobrazowania rozkładu ciężaru dowodu w rozpatrywanej sprawie warto odwołać się do nadal aktualnego uzasadnienia uchwały 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 1967 r., w którym podkreślono, że sytuacja dłużnika staje się na skutek wystawienia weksla o tyle trudniejsza, że wydanie wierzycielowi weksla stwarza

domniemanie istnienia w chwili wydania weksła wierzytelności w wysokości sumy wekslowej i przerzuca w ten sposób ciężar dowodu przeciwnego na dłużnika, gdy tymczasem w braku weksła dowód istnienia i wysokości wierzytelności obciąża wierzyciela. Obowiązujące w postępowaniu nakazowym ograniczenia procesowe nie pozbawiają dłużnika w ramach postępowania sądowego, wszczętego na skutek wniesienia zarzutów, prawa podnoszenia przeciwko roszczeniu z weksła tych wszystkich zarzutów, jakie mu przysługują na podstawie przepisów prawa materialnego. Jeżeli więc łączy go z powodem stosunek prawny cywilny, w związku z którym dłużnik zaciągnął wobec posiadacza weksła zobowiązanie wekslowe, to może on podnosić również wszelkie zarzuty wynikające z tego stosunku (art. 16 pr. weksl.). Jeżeli weksel jest wystawiony in blanco, dłużnikowi przysługuje także zarzut uzupełnienia weksła niezgodnie z zawartym przez strony porozumieniem (art. 10 pr. weksl.). Jednakże powoływanie się na stosunek prawa cywilnego, w związku z którym wręczony został wierzycielowi weksel, nie stanowi w swej istocie zmiany powództwa. Przedmiotem powództwa pozostaje nadal roszczenie wekslowe, sąd zaś bada jedynie i rozstrzyga, czy i w jakim zakresie podniesione przez dłużnika zarzuty, oparte na stosunku cywilnoprawnym (art. 16 pr. weksl.) lub na zawartym przez strony porozumieniu co do uzupełnienia weksła wystawionego in blanco (art. 10 pr. weksl.), czynią roszczenie wekslowe powoda bezzasadnym (III CZP 19/66, OSNCP 1968/5/79).

Przenosząc powyższe rozważania na grunt rozpoznawanej sprawy wypada zatem podkreślić, iż to nie powódka winna była wykazać istnienie stosunku podstawowego i wierzytelności z tego tytułu, bowiem żądanie pozwu opierała na wekslu. To pozwana twierdząc że weksel został uzupełniony niezgodnie z deklaracją wekslową, powołując się dodatkowo na klauzule abuzywne zawarte w umowie pożyczki, zobligowana była okoliczności te po pierwsze powołać w formie twierdzeń i zarzutów w zarzutach od nakazu zapłaty, a po wtóre udowodnić (art. 493 § 1 k.p.c.).

Tymczasem pozwana w zarzutach od nakazu zapłaty nie przedstawiła żadnych dowodów, zarówno mających wskazywać na fakt, iż przedłożony przez powódkę weksel został nieprawidłowo wypełniony, jak również nie przedłożyła umowy pożyczki, dla zabezpieczenia której wystawiony został weksel.

Dodatkowo na niekorzyść pozwanej wpłynęła okoliczność, iż Sąd pominął wnioski dowodowe złożone przez powódkę. Strona powodowa w odpowiedzi na zarzuty pozwanej, w których kwestionowała zasadność żądania, przedłożyła bowiem w piśmie procesowym z dnia 29 września 2016 r. m.in. umowę pożyczki i deklarację wekslową.

Nadmienić należy, iż w ocenie Sądu Okręgowego, przedmiotowe wnioski dowodowe powoda nie mogły zostać uznane jako spóźnione. Ustawodawca w przepisie art. 485 k.p.c. zawarł konieczne, a zarazem wystarczające przesłanki dla uwzględnienia powództwa w nakazie zapłaty. Dlatego też w przypadku wniesienia przez pozwanego zarzutów, powód może dopiero w tej fazie postępowania wskazywać fakty i dowody na poparcie zasadności roszczenia. Skoro bowiem pozwany może na bronę przed roszczeniem wekslowym powołać fakty dotyczące stosunku podstawowego, to również powodowi należy umożliwić powołanie takich faktów i dowodów, które w jego ocenie mają służyć utrzymaniem nakazy zapłaty (por. wyrok Sądu Najwyższego z 14 listopada 2006 r., II CSK 205/06, OSNC 2007/9/139).

Niemniej jednak Sąd Rejonowy pominął te wnioski dowodowe jako spóźnione. Mimo tego, iż brak było ku temu uzasadnionych podstaw, a skarżący w apelacji zarzucił powyższe uchybienie, to z uwagi na brak zgłoszenia przez pełnomocnika powódki zastrzeżenia do protokołu w trybie art. 162 k.p.c., utraciła ona możliwość powoływania się na to uchybienie. Dodatkowo, jak już powyżej zaznaczono, pominięcie wniosków dowodowych wpłynęło jedynie na niekorzyść pozwanej.

Konsekwencją pominięcia wniosków dowodowych przez Sąd Rejonowy jest brak materiału dowodowego odnoszącego się do stosunku podstawowego, tj. łączącej strony umowy pożyczki, dla zabezpieczenia której wystawiony został weksel. Skoro nie ma żadnych dowodów związanych z zawartą umową pożyczki, nie można nawet przystąpić do zbadania zasadności żadanego przez powódkę roszczenia w zakresie wskazywanych przez pozwaną klauzul abuzywnych.

W tych okolicznościach należało dokonać oceny zasadności powództwa w świetle zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego. Zebrany materiał są w tym wypadku nie tylko przeprowadzone dowody (z weksła), ale także

pozostały materiał procesowy, na który składają się twierdzenia i oświadczenia stron, zarzuty przez nie podnoszone i składane wnioski.

Mając zatem na uwadze, że powódka dołączyła do pozwu prawidłowo wypełniony weksel należało uznać, iż udowodniła zasadność dochodzonego roszczenia w sposób wystarczający. Strona powodowa w pozwie nie musiała przedstawiać żadnego wyliczenia swej należności ani podstawy roszczenia, wystarczyło, że przedstawiła posiadany przez pozwaną weksel. To rzeczą pozwanej było zakwestionowanie tego dowodu poprzez zgłoszenie i udowodnienie odpowiednich zarzutów, czego w ocenie Sądu Okręgowego nie uczyniła. Samo wniesienie zarzutów od nakazu zapłaty i stwierdzenie, że pozwana nie zgadza się z żądaniem powódki nie mogło doprowadzić do przeniesienia sporu na grunt stosunku podstawowego. Dodać należy, iż pozwana nie tylko nie przedstawiła żadnych dowodów ale sama wnioskuje o oddalenie wniosków dowodowych powoda, w tym m.in. umowy pożyczki i deklaracji wekslowej.

Ostatecznie Sąd Okręgowy uznał roszczenie powódki za zasadne. Koniecznym było jednak uwzględnienie modyfikacji pozwu dokonanej przez powódkę w piśmie procesowym z dnia 29 września 2016 r., w którym zażądała zapłaty kwoty 6.586,35 zł z odsetkami umownymi. Zgodnie z twierdzeniami powódki, na dochodzoną kwotę składają się niespłacone raty pożyczki (4.776 zł), naliczone odsetki maksymalne (437,72 zł), odsetki za opóźnienie (42,43 zł) oraz koszty windykacji (955 zł), opłat i monitów (375 zł), co łącznie daje kwotę 6.586,15 zł. Sąd Okręgowy uznał ponadto, iż nie doszło do cofnięcia pozwu w jakimkolwiek zakresie, bowiem powódka reprezentowana przez zawodowego pełnomocnika nie zajęła w tej kwestii jednoznacznego stanowiska. Natomiast od zawodowego pełnomocnika należy wymagać profesjonalnego zachowania, co w przypadku oświadczenia o cofnięciu pozwu jest istotne, gdyż regulacja art. 203 k.p.c. zawiera ograniczenia w zależności od tego w jakim momencie oświadczenie zostało złożone. Nie można więc przyjąć, że strona powodowa nawet w sposób dorozumiany cofnęła pozew. Sąd Okręgowy uznał zatem, że powódka przegrała proces w tym zakresie.

Mając powyższe na względzie Sąd Okręgowy na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. wydał orzeczenie reformatoryjne. Z uwagi na fakt, iż sprawa toczyła się w postępowaniu nakazowym, należało na podstawie art. 496 k.p.c. odnieść się do wydanego nakazu zapłaty. Sąd Okręgowy dla przejrzystości orzeczenia uchylił w całości nakaz zapłaty Sądu Rejonowego w Bielsku-Białej z dnia 17 lutego 2016 r. w sprawie I Nc 1424/16 (punkt I.I wyroku). Taka redakcja wyroku jest bowiem bardziej przejrzysta niż orzeczenie w wyroku o utrzymaniu nakazu zapłaty w części i jednocześnie uchylenie go w części oraz orzekanie w tym zakresie o żądaniu odsetkowym.

W konsekwencji należało w punkcie I.II wyroku zasądzić od pozwanej na rzecz powódki kwotę 6.586,15 zł, oddalając powództwo w pozostałej części. Powództwo zostało oddalone w zakresie w jakim powódka zmodyfikowała swoje żądanie oraz dodatkowo co do 0,20 zł z uwagi na błąd rachunkowy powódki w piśmie z dnia 29 września 2016 r.

W odniesieniu do żądania strony skarżącej domagającej się naliczenia odsetek umownych od zasądzonej kwoty, Sąd Okręgowy uznał żądanie za niezasadne. Skoro powództwo zostało oparte na zobowiązaniu wekslowym, a spór nie został przeniesiony na grunt stosunku podstawowego, nie można było orzec o odsetkach umownych wynikających z zawartej między stronami umowy pożyczki. Dodatkowo początkowa data naliczania odsetek okazała się niezasadna. Niemniej jednak wbrew twierdzeniom pozwanej wypełnienie weksla przed terminem wypowiedzenia, nie wpływa na ważność weksla, a jedynie rodzi konsekwencje w zakresie roszczenia odsetkowego. Uwzględniając powyższe twierdzenia, skoro powódka wywodziła swe roszczenie z weksla to ma prawo domagać się odsetek ustawowych. Sąd Okręgowy mając na uwadze przepis art. 481 k.c., doszedł do przekonania, iż pozwana pozostawała w opóźnieniu od dnia 23 sierpnia 2015 r.. W zarzutach od nakazu zapłaty pozwana bowiem wprost przyznała, iż pismo zawierające wypowiedzenie umowy pożyczki zostało jej doręczone w dniu 22 lipca 2015 r. (k.12-13). Mając zatem na uwadze 30-sto dniowy termin wypowiedzenia, który upłynął z dniem 22 sierpnia 2015 r., odsetki ustawowe należało zasądzić od dnia 23 sierpnia 2015 r. do 31 grudnia 2015 r. i odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty.

Ze względu na to, iż po dokonanej zmianie wyroku powództwo zostało w podobnej części uwzględnione oraz w części oddalone Sąd Okręgowy zniósł pomiędzy stronami koszty postępowania przed pierwszą instancją na podstawie art. 100 k.p.c., o czym orzeczono w punkcie I.IV wyroku.

Mając powyższe na uwadze Sąd Okręgowy, uznając apelację za uzasadnioną w przeważającej części, na podstawie przepisu art. 386 § 1 k.p.c. orzekł jak w punkcie I wyroku. W zakresie nieuwzględnionym apelacja została oddalona w oparciu o art. 385 k.p.c. co znalazło wyraz w punkcie II wyroku. Orzeczenie o kosztach postępowania apelacyjnego (punkt III), na które składała się opłata od apelacji w wysokości 330 złotych i koszty zastępstwa prawnego, oparto na przepisie art. 100 k.p.c. w zw. z art. 391 § 1 k.p.c. oraz § 10 ust. 1 pkt 1 w zw. z § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015r., poz. 1800). Na etapie postępowania odwoławczego powódka uległa jedynie w niewielkim zakresie, stąd należało nałożyć na pozwaną obowiązek zwrotu powódce wszystkich poniesionych przez nią kosztów procesu.

Krystyna Skiepmo Bożena Charukiewicz Dorota Ciejek